

Sayıların Dili

DALY KAYIPLARI

Dünya Bankası 1993 raporunda (World Development Report 1993: Investing in Health) ilginç bir sağlık göstergesi sundu: DALY (Disability-Adjusted Life Years): Sağlıklı Yaşam Yılı Kayıpları.

Gösterge Banka ve WHO'nun ortaklaşa yaptığı bir dizi çalışma ve hesaplama sonucunda geliştirildi. Hesaplama temel olarak şu basamaklar izlendi:

1 - Her ülke için ölüm ve hastalıklar nedeniyle kaybolan sağlıklı yıllar hesaplandı. Bunun için her ülkenin ölüm ve hastalık istatistikleri kullanıldı. Veri elde edilemeyen yerlerde uzman tahminlerine başvuruldu. Ölümler için kayıp yıl, o yaş grubu için beklenen yaşam süresi dikkate alınarak bulundu. Ölümle sonuçlanmayan hastalıklar içinse; insidans, ortalama hastalık süresi ve her hastalık için ayrı olmak üzere bir ciddiyet derecesi katsayısı aracılığıyla bileşik bir index geliştirildi ve o hastalığa bağlı olarak ortaya çıkan sağlıklı yaşam yılı kaybı hesaplandı. Hesaplamalar her yaş grubu, her hastalık ve her bölge için ayrı olarak yapıldı.

2 - Sonrası aşamada değişik yaşlarda kaybedilen yaşam yıllarının değerinin birbirinin aynısı olmayacağı düşünülerek, her yaş için ayrı bir görece yaş değeri standardı geliştirilip, görece yaş değeri eğrisi çıkarıldı. Buna göre 20 yaşın görece değeri 1.4 iken, 90 yaşın görece değeri 0.4'dür.

3 - Son aşamada da bölgeler ve hastalıklar nedenlerine göre Kaybolan Sağlıklı Yaşam Yılı değerleri yeniden hesaplandı. Hesaplama için ilk adımda bulunan mutlak kaybolan sağlıklı yaşam yılı değerleri; ikinci adımda her yaş için saptanan görece yaş değerleri kullanılarak gerçek kayıp yıllar bulundu.

talıktan (ölümle sonuçlansın veya sonuçlanmasın) kaynaklanan kayıp yıllar gösterildi. Bulunan kayıp yıl değerleri, hastalığın olduğu anda, gelecekte yaşanacak olası sağlıklı yıllardan kayıplar vermektedir. Bir başka deyişle, o hastalığın ipotek altına aldığı/heba ettiği sağlıklı yaşam yılı sayısını göstermektedir.

Hesaplamaya göre yenidoğan bir bebeğin ölümü ortalama 32 DALY kaybına neden olmaktadır. Buna karşılık 10 yaşındaki bir çocuğun ölümü yaklaşık 37 DALY kaybı demektir ve bütün yaş grupları içindeki en yüksek değer bu yaşa aittir.

Nedene ve Bölgeye Göre DALY Kayıplarının Dağılımı (1990) % Olarak
(World Development Report Investing in Health, 1993, s. 27)

Neden	Dünya	Sub Sahara	Hindistan	Çin	Diğer Asya ve Adalar	L.Amerika ve Caribbean	Orta Doğu (*)	Eski Sosy. Ekonomiler	Yerleşik Piyasa Ekonomileri
Nüfus (Milyar)	5.267	510	850	1.134	683	444	503	346	798
Bul. Hast.	45.8	71.3	50.5	25.3	48.5	42.2	51.0	8.6	9.7
Tbc	3.4	4.7	3.7	2.9	5.1	2.5	2.8	0.6	0.2
STD ve HIV	3.8	8.8	2.7	1.7	1.5	6.6	0.7	1.2	3.4
Diyare	7.3	10.4	9.6	2.1	8.3	5.7	10.7	0.4	0.3
Aşıyla önlenbilir çocukluk enfeksiyonları	5.0	9.6	6.7	0.9	4.5	1.6	6.0	0.1	0.1
Malasia	2.6	10.8	0.3	—	1.4	0.4	0.2	—	—
Kuduz	1.8	1.8	0.9	3.4	3.4	2.5	0.4	—	—
Sol. Yolu Enf.	9.0	10.8	10.9	6.4	11.1	6.2	11.5	2.6	2.6
Anneye bağlı nedenler	2.2	2.2	2.7	1.2	2.5	1.7	2.9	0.8	0.6
Perinatal ned.	7.3	7.1	9.1	5.2	7.4	9.1	10.9	2.4	2.2
Diğer	3.5	4.6	4.0	1.4	3.3	5.8	4.9	0.6	0.5
Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar	42.2	19.4	40.4	58.0	40.1	42.8	36.0	74.8	78.4
Kanser	5.8	1.5	4.1	9.2	4.4	5.2	3.4	14.8	10.1
Besl. ve Bozk.	3.9	2.8	6.2	3.3	4.6	4.6	3.7	1.4	1.7
Nöropsikiyatrik hast.	6.8	3.3	6.1	8.0	7.0	8.0	5.6	11.1	15.0
Serebrovasküler hast.	3.2	1.5	2.1	6.3	2.1	2.6	2.4	8.9	5.3
İskemik Kalp hast.	3.1	0.4	2.8	2.1	3.5	2.7	1.8	13.7	10.0
Pulmoner Obst.	1.3	0.2	0.6	5.5	0.5	0.7	0.6	1.6	1.7
Diğer	18.0	9.7	18.5	23.6	17.9	19.1	18.7	23.4	25.6
Kazalar	11.9	9.3	9.1	16.7	11.3	15.0	13.0	16.6	11.9
Motorlu Taş.	2.3	1.3	1.1	2.3	2.3	5.7	3.3	3.7	3.5
Bilinçli	3.7	4.2	1.2	5.1	3.2	4.3	5.2	4.8	4.0
Diğer	5.9	3.9	6.8	9.3	5.8	5.0	4.6	8.1	4.3
Toplam DALY Kayıp	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
Toplamı (Milyar)	1.362	293	292	201	177	103	144	58	94
Bebek Ölümü Olarak									
Eşdeğeri (Milyon)	42.0	9.0	9.0	6.2	5.5	3.2	4.4	1.8	2.9
DALY Kaybı / 1000 kişi	259	575	344	178	260	233	286	168	117

Sonuç olarak belli bir has-

(*); Türkiye bu gruptadır.

—, % 0.05'den daha az değerler